



Hoia, Jumal,
Eestit, meie
kodumaad,
Kaitse teda kallist,
meie armsamat.
Rahu, töö ja
kainus olgu Eesti
kroon,
Vennaarmu suurus
tema võimu troon.

Õnnista me
rahvast, saada
kosumist.
Puhasta meid
kurjast, anna
kasvamist.
Aita võita vaevad,
vägev Kaitseja!
Jõudu andku
taevad Sulle,
kodumaa.

Viis: Juhan Aavik
(1884-1982)

Sõnad: Aleksander
Leopold Raudkepp
(1877-1948)



Jäljed

30-aastane inimene on tavaliselt oma täie elujõu juures. Kuid erinevalt ajalikust inimesest kestab oma riik üle aegade. Ja me kõik loodame, et jääbki kestma.

Iga möödunud asi jätab meisse oma jälje. Tookord, kolmkümmend aastat tagasi olid elus veel paljud need, kes mäletasid ennesõjaaegset Eesti Vabariiki. Nemad jätsid sügavsinise lootuse jälje järgmistele põlvetele, ja seda isegi siis, kui pikka aega oli ohtlik sellest rääkida. See sinine andis jõudu teistel läbi musta aja minna ja ka kuidagi oma elu elada, sest oma elu elada on kõigest hoolimata ju alati tarvis. Miski ei kao jäljetult, kuna jälgedes on alati inimene, tema elatud elu... Kuni paljude – ja võibolla meie kõigi – jaoks uskumatu valge kumama hakkas.

Eesti riigi taastamiseni jõuti samm-sammult ja läbi paljude aastate. Tagasivaates oli see üks palavikuline ja ka ärev aeg. Keegi ei teadnud, mis tulevik toob. Õigus on neil, kes ütlevad: Ajaloos avanes korra üks pragu – aga me lipsasime sellest läbi. Tuleb tänuga meenutada neid paljusid inimesi, kes tegid ära tohutu töö vaba Eestini jõudmisel. Ja sealt edasi, kuna siis ju kõik alles algas!

Ja tänu eelkõige Taevaisale, kes meid kõigest hoolimata on oma peopesa kumeruses hoidnud!

KARIN KRISTELI
VANAEMA NATALIE
ISESEISVUMISPÄEVA
SALAT

400 g hapukoort
350 keedetud riisi
3 keskmise suurusega sibulat
150-200 g krabinuudleid
soola
pipart
koriandrit
rukkilille õisi
murulauku

Keeda riis ühtlaselt pehmeks soolaga maitsestatud vees. Haki sibulad peeneks. Jahuta keenud ja külma veega läbiloputatud riis ja aseta koos hakitud sibulatega kaussi. Lisa krabinuudlid. Järgmiseks valmista kaste. Selleks sega hapukoor eraldi kausis maitseainetega, soola, pipra ja jahvatatud koriandriga. Kalla segu riisile, krabinuudlitele ja sibulatele lihtsalt peale. Kaunistada pidupäeva salat rukkilille õite ja hakitud murulauguga. Serveeri kohe! 1992. aastal polnud eriti midagi saada.

Minu vanaema Natalie-Marie, kes oli sünnitanud 8 last, sai kuskilt poest tol augustikuul krabipulki, mis tolle aja mõistes oli tõeline maiusroog. Kui hästi mäletan, siis hakkas makrat tootma Tallinna Kiirovi nimeline kalurikolhoos. Vanaema pidas natuke aru ja nii sündis pidupäevale kohane salatiresept, hoolimata väga kehvadest aegadest.

Head isu!

30-AASTA TAGUSEID AEGU MEENUTAB KOGUDUSE ÕPETAJA MEELIS-LAURI ERIKSON.

Mida mäletad nendest augustipäevadest?

Mäletan ärevust. See oli pikka aega õhus! Elasin tookord vanematekodus Pärnus, ja loomulikult me jälgisime kõiki kättesaadavaid infokanaleid. Ajalehed nendeks ei saanud olla, kuna sündmused arenesid kiiresti ja ajaleht on ju aeglane... Soome TV-d Pärnus näha ei saanud. Raadio oli ikka peamine ja ainus, see mängis kogu aeg. Eks mäletan ikka seda, mida me kõik – seda äratundmist, et Nõukogude Liit on veel täitsa elus ja omab reaalselt ähvardavat jõudu. Et tegemist oli selle liidu surmakorinaga – kes võis seda siis teada? Olime ju aastaid juba trüginud iseseisvuse suunas, sinimustvalge lehvits, olime pisarsilmi seisnud Balti Ketis – ja nüüd selgus, et ähvardav relvajõud sealtpoolt on ju ka ikka täitsa olemas. Vilniuse ja Riia sündmused olid veel värskest meeles... Eriüksuslaste määratlemised piiripunktides... Kuni siis Aktuaalse Kaamera erisaateni õhtul, kui me kõik jälle pisaratega silmis vaatasime toonase Ülemnõukogu istungi ülekandes vastu võetud otsust iseseisvusest. Siis järgnes tohutu pingelangus! Kuid seda toona kuidagi tähistama me peres ei hakanud. See oli vist isa, kes ütles targalt midagi sellist, et nüüd ju kõik alles algab!

Kas hirm ka oli?

Seda ma ei mäleta. Pigem oli see noorele inimesele väga põnev! Armas aeg, sa juhtudki osalema nõ suure ajaloo tegemisel! Küllap ma ei osanud tõeliselt karta. Ja nagu teada, augustiputš ei jätnud liiga tõsist ähvardavat muljet. Kõik oli kuidagi kaootiline algusest peale... Nüüd, tagasivaates võib ehk öelda, et putš raius impeeriumi müürist lahti veel selle viimase kivi, mis pani kogu müüri kokku varisema. Kiirendas asjade kulgu kindlasti.

Kas tegutsesid aktiivselt mõnes rahvuslikus liikumises? Mis sai Sinu jaoks edasi?

Olin samal suvel sisse saanud Tartu Ülikooli usuteaduskonda. See oli

just taastatud, me olime esimene sõjajärgne kursus. Sügisel algas õppetöö ja uus elu Tartus. Need mälestused tulevad peale ja varjutavad mõneti eelnevad. Ma ei osalenud kuskil. Olin pigem „vaatleja“. Sel ajal hakkasid mind üha rohkem huvitama igasugused igavikulised küsimused, küllap seepärast läksin ka usuteadust õppima. Ma ei läinud sinna teadmisega, et ühel päeval saab minust vaimulik. Ma ei läinud ametit õppima, see kõik tuli hiljem. Mind huvitas usuteadus, võimalus uurida Piiblit algekeeltes jne.

Mida ütlesid kokkuvõtteks?

Ikka seda, mida paljud. See on ime, et Eesti sai vabaks nii ruttu ja suhteliselt hõlpsasti! Siiski oleks võinud kõik minna palju pikemalt ja palju halvemini. Ajaloos teatavasti eksperimente ei saa teha, kuid võimalused märksa halvemaks olid igatahes olemas. Peab olema tänulik! Mulle meeldib nüüd mõelda, et võibolla oli see just keegi üksik vanatädi kuskil poollagunenud metsatalus, kelle palve Eesti eest, liitudes paljude-paljude teiste palvetega töötas nii, et toonased sündmused läksid nagu läksid. Palve töötab ikka!

Me kritiseerime teravalt ja kirume oma riiki ja selle valitsejaid ning teame täpselt, kuidas Eesti riiki juhtima peaks... Või ei peaks. Vabad tribüünid on igaihele kättesaadavad... Mõnikord läheb selline kirumine täiesti mõõdutundetuks, pakse värve kokku ei hoita... Kuid mõelgem korra! Vaba riik ja vaba ühiskond on olemas muuseas ka selleks, et keegi üldse saaks midagi sellist teha. Oleme vabadusega nii harjunud – ja see on iseendast õige, see ongi normaalne olukord. Aga me ei kujuta enam hästi ette, et võib olla ka teisiti. Et tulebki pea maas ja suu kinni hoida. Soovin, et me suudaksime enam hinnata seda, mis meil käes on, ja seda on väga palju! Suudaksime tänulikud olla!

Küsitles Karin Kristel.

